

הרב בנימין יעקב רקובר

מדרגות בקדושה (חלק ג')

תוכן

ט. הצדיקים כמבטאי האחדות
י. חיובם של הצדיקים לעסוק באחדות
יא. עיסוקו של מרן הרב זצ"ל באחדות

בפרקים הקודמים ראינו כיצד רואה מרן הרב זצ"ל את חשיבותה של האחדות, ואת הרע שבפירווד. סיימנו בכך, שהבנת האחדות האלקית, משתנה היא לפי דרגתם של המקבלים וכושר הבנתם.

ט. הצדיקים כמבטאי האחדות

"אבל", ממשיך הרב וכותב⁶³, "מי הוא הגבר שכבר הסיר את המחיצות מהכרתו הפנימית? צדיקים בני עלייה מועטים הם"⁶⁴. הם, "הצדיקים הגדולים, כוללים בנשמתם את הכל, ויש להם כל הטוב של הכל וגם כל הרע של הכל, וסובלים יסורים בעד הכל, ומקבלים עונג מהכל, ומהפכים את כל הרע של הכל לטוב, ומתוך שהם מתמתקים על ידי היסורים שהם סובלים - הכל מתמתק על ידם, כי בשרש נשמתם נמצא כח של סעיפי הנשמות הרבות מאד שהצדיקים הם יסודם"⁶⁵, הם אלו שיכולים לחדור להבנת האחדות⁶⁵. "הצדיקים העליונים, מארי דנשמתא, הם יהיו הצינורות המאחדים, שעל ידם יעבור שפע אור הנפש משמאל לימין ושפע אור הרוח מימין לשמאל... וזה יהיה בכח אורו של משיח, שהוא דוד בעצמו, שהקים עולה של תשובה" וכו'⁶⁶, והם אלו שיתפללו בעד הכלל כולו: "העבודה הטהורה והתפילה התדירית בעד הדורות כולם ובעד כל העשוקים ברוח וחומר, היא במדרגה העליונה של צרכי רבים שצדיקים

63. בערפלי טוהר, שם, עמוד צט.

64. וראה עוד בנושא זה במאמרו של ר' דוד כהן: "יסוד הכללות" (נדפס בקובץ "הראי"ה", מהדורת מוסד הרב קוק תשכ"ו) עמודים י-יב, ובספר "רואה האורות" (בעריכת ח' ליפשיץ) עמודים רכב-רכד (במהדורת ירושלים תשל"ה).

65. אורות הקודש ח"ג עמוד קנב: "הנשמות הכוללות".

65א. ראה עוד בספר "תולדות יעקב יוסף" ולר' יעקב יוסף הכהן פרשת ויגש ס"ק ה (עמוד קכא במהדורת ירושלים תשל"ג).

66. ערפלי טוהר עמוד יב; וע"ע בהערות שם (עמוד קמה).

גמורים מתקנים בזה את פגם הגזל שאינו ידוע למי גזל של כל המדרגות" וכי⁶⁷. "אוהבי ד', יראיו באמת וחושבי שמו, הם הם העומדים בניסיון לסבול כל צער ועלבון מכל צד ועבר, ולעמוד הכן נגד כל כחות עליונים ותחתונים החפצים לבלע נחלת ד' ולהפריד את האומה האחדית היחידה במלוא עולמים, והם הם בני דכנסת ישראל שהיא רובצת עליהם, מחצדי תקלא הבאים בסוד ד', תלמידי חכמים האמיתיים המרבים שלום בעולם ומשימים ומטילים שלום בין ישראל לאביהם שבשמים" וכי⁶⁸. כפי שכל "מנהיג כללי", "לא יתכן כ"א שיהי' איש שיתקבצו בו כשרונות רבים שלפי הנוהג הם אצל אנשים מפוזרים, ואז יוכל לעמוד בפרץ הדור להנהיג לבדו את הכלל"⁶⁹, ואין הוא יכול להיות כ"מנהיגים פרטיים" ש"אפשר שיהי' לכל אחד כשרון מיוחד ברוחניות או בגשמיות"⁶⁹, כך, ובמיוחד כך, "אי אפשר ליסוד עבודת ד' להיות מתכוננת בכלל האומה כ"א בהיותה מתנהגת ע"פ העומדים בראש ההנהגה, שהם חכמי התורה וסנהדרין שהם יסוד תורה שבע"פ, שרק בזה תבא תכלית האחדות המביאה לשלמות האמיתית כחפץ השם ית"⁷⁰; יש צורך בבני עליה מיוחדים היכולים לאחד. ומכאן גם המקום לכבוד תלמידי חכמים: "מפני שת"ח מרבין שלו' בעולם, וע"י כבוד ת"ח מתרבה כבוד התורה, וגורם אחדות הכלל ושלומו ע"י מה שמקבלים ביראת הכבוד דברי תורה והוראת החכמים, ע"כ הבעט בכבוד ת"ח הוא הגורם להפריד הקשר הכללי, ע"כ מדתו היא [מדה] כנגד מדה, להיות מנודה מרוחק ונבדל מהכלל עד ישא עונו למען ישוב מדרכיו"⁷¹. וכן הוא בכהן הגדול "כשהוא כתקונו", ש"לו צריך שיהיה נשקף המציאות כולו, וכל ארחות החיים הרבים בכל אחדותם, ע"כ אין צריך בציץ הקודש כ"א אזכרה אחת 'קודש לד'⁷², וזאת בניגוד לאדם הפרטי ש"מחסרון כח לכנס הכל בכלל אחד, צריך להתפזר בפרטים ולהסתכל בתכלית כל אחד בפני עצמו", ו"על כן תפלין יש בהם אזכרות הרבה"⁷². אמנם הקריאה לכלליות מכוונת לכל אדם: "אשרי אדם מעמיק בעומק הקפת הכללות; הוא ימצא נועם בכל מר, טוהר בכל טומאה, אמת בכל שקר, צדק בכל רשע, ויכוף את כל רע ואת כל רשע, כל שקר וכל כיעור, להיות מתהפך לאופי האמת והצדק, האור והטוב" וכי⁷²; "האדם צריך להחלץ תמיד ממסגרותיו הפרטיות הממלאות את כל מהותו עד שכל רעיונותיו טובבים תמיד רק על דבר גורלו הפרטי, שזהו מוריד את האדם לעומק הקטנות, ואין קץ ליסורים גשמיים ורוחניים המסובבים מזה. אבל צריך שתהיה מחשבתו ורצונו ויסוד רעיונותיו נתונים להכללות; לכללות הכל:

67. ערפלי טוהר עמוד צ; וע"ע בהערות שם (עמוד קנח).

68. ערפלי טוהר עמוד קב; אורות, אורות התחיה סעיף כא (עמוד עד), וע"ע בהערות שם (עמוד קעז).

69. עין איה לברכות דף לא, פרק חמישי סעיף ל (עמוד 136 במהדורת ירושלים תשנ"ה).

70. עין איה לברכות דף יא, פרק ראשון סעיף קסא (עמוד 64 במהדורת ירושלים תשנ"ה).

71. עין איה לברכות דף יט, פרק שלישי סעיף כו (עמוד 95 במהדורת ירושלים תשנ"ה).

72. חבש פאר, עין איה סימן יד (דף מ ע"ב במהדורת ירושלים תרפ"ה).

72א. אורות הקודש ח"ג עמוד קפה: "השקיקה לטוב הכללי".

לכללות עולם, לאדם, לכללות ישראל, לכל היקום, ומזה תתבסס אצלו גם הפרטיות שלו בצורה הראויה. וכל מה שהתפיסה הכללית היא יותר חזקה אצלו, ככה תגדל שמחתו, וככה יזכה יותר להארת האור האלהי" וכו'⁷³, אולם "התביעה הזאת להיות תמיד נתון ביסוד הכללי, בצרורא דלעילא דביה חיי כולא, הוא יסוד נשמת הצדיקים, המתהלכים לפני האלהים ומתענגים על ד'" וכו'⁷³. דווקא הם אלו שיכולים להעמיק ולהבין את האחדות. "כשישנם צדיקים בדור, שאור ד' מופיע עליהם תמיד - הם מאחדים נשמתם עם נשמת הכלל כולו"⁷⁴, והם המבינים מה היא אחדות. "גדולי הנשמה אינם יכולים להיות נפרדים מן הכללות היותר מקיפה. כל חפצם ושאיפתם היא תמיד טובת הכלל כולו; הכלל במלא רחבו, גבהו ועומקו... אהבת ההווה כולה ממלאת את לב הטובים, החסידים שבבריות ושבבני אדם, לאושר של הכל הם מצפים, לאורה ולשמחה של הכל הם מיחלים" וכו'⁷⁵. "הנשמות הגדולות מוכנות הן שיהיה זורח בפנימיותן חזות הכל, מהשאיפה היותר טהורה ורוממה והיותר כללית בהיקפה, עד ההשתלשלות היותר רחוקה וזעירה שבפרטי פעולותיה, חפצה היא הנשמה הגדולה שהאור הגדול יהיה מלא כל" וכו'⁷⁶. אלא שיש בכך מדרגות: "הצדיק הקדוש האמיתי הוא מאחד בתוכו את כל ההפכים וכל הטוב המפוזר בעולם, שבמצב הקטנות כל אחד סותר את חברו כשהם באים בפגישה במעמד אחד, בכלי אחד; הוא מאחדם בכחו הגדול, המקיף והרחב, כי הוא מתעלה תמיד במחשבתו ורצונו לעולם העליון הרוחני שבו אין מצרים והכל יכול להכנס שם, וממילא יוכל כל הטוב להתקבץ ביחד, והוא פועל בכחו העליון שהטוב המפוזר בכל היחידים בישראל ובכל העולם ובעולמים כולם יתאספו יחד. ובמדה זו יש מדרגות לאין חקר, והצדיק היותר עליון הוא מקיף את הרחב היותר כולל, ואין בו שום צמצום של דין, כי אם כולו מלא חסד ורחמים רבים, וחפץ הוא באמת בטובת הכל, אוהב לזכות את הבריות כולן ושונא להרשיען ולחייבן" וכו'⁷⁷. ככל שנשמת הצדיק היא גדולה יותר, כך היא מעמיקה בחדירתה אל הבנת האחדות. "כל מה שהנשמה יותר גבוהה היא ביסודה, היא מרגשת יותר את האחדות שיש בכל, והפרידות והשינויים אינם גורמים לה לתן לכל דבר ערך מובדל ומופרד" וכו'⁷⁸. ישנם צדיקים מיוחדים. יש צדיק ש"חי חיים כלליים, חיי כל; מרגיש הוא חיי הדומם, הצומח והחי, חיי הכלל כולו, של כל מדבר, של כל איש מאישי האדם, חיי כל שכל וכל מכיר, כל משיג וכל מרגיש, וההווה כולה מתעלה עמו למקורה, והמקור מתגלה תמיד עליה ועליו ברוב הדר, בהוד קדושה, באמת ובנחת. כל האושר, כל הטוב והיושר, כל העוז

73. אורות הקודש ח"ג עמוד קמז: "היסוד הכללי".

74. אורות, אורות התחיה סעיף טז (עמוד סח), ונדפס גם בחוברת "ארץ חפץ" פרק יא סעיף ב (עמוד סו).

75. אורות הקודש ח"ב עמוד תמב: "אהבת עולם".

76. אורות הקודש ח"ג עמוד קנג: "הנשמות הכוללות".

77. אורות הקודש ח"ג עמוד שז: "צדיק עליון".

78. גנזי ראי"ה ח"ו, בין צדיק לרשע סעיף ה (עמוד 9).

והתפארת, כל החיל והגבורה שופעים עליו. אורו של עולם הוא יסודו ואומץ המשכת חייו, בזכותו נזון העולם כולו, וכאין וכאפס הוא בעיניו" וכי⁷⁹. ו"משוקי אהבה הללו, כשהם רואים העולם, ביחוד החי, מלא קנטוריות, איבות, רדיפות ונגודים, מיד הם עורגים להיות משתתפים בכל חייהם בשאיפות המביאות את הכללת החיים ואיחודם, שלומם ושלותם. הם מרגישים ויודעים שקרבת אלהים שהם עורגים אליה במלא נשמתם, היא מובילה אותם רק להתאחדותם עם הכלל ובעד הכלל. כשהם באים לשדרות האדם ומוצאים פלוגות של עמים, דתות, כתות ושאיפות מנוגדות, הם מתאמצים בכל כחם להכליל את הכל, לאחה ולאחד... כשהם באים אל עמם, ולבם קשור בכל מעמק חייהם עם אשרו נצחו ועילוי, והם מוצאים אותו מחולק ומפורק, מפולג למפלגות, למפלגות, אינם יכולים ולהתאחד] להתאחד התאחדות גמורה בשום מפלגה, כי הם חפצים להתאחד עם האומה כולה, דוקא כולה בכללה, בכל מילואה טובה"⁸⁰.

י. חיובם של הצדיקים לעסוק באחדות

ומתוך ההכרה בגדלותם של הצדיקים בני העליה, ויכולתם לאחד, פונה אליהם הרב ואומר: "מי שמרגיש שמחשבת האחדות היא קרובה לרוחו, והציור של קישור כל העולמות כולם בכל האופנים הוא מעסיק את דמיונו והבנתו, הרי הוא משרשם של גדולי עולם, שעיקר עסקם הרוחני הוא הקישור הכללי של כל ההווה ושלוש העולמים האמיתי, ואל יסוג אחר משום מחשבה גדולה, ויגבה ליבו בדרכי ד', אף על פי שלפעמים נראה לו כאילו רודף גדולה וכבוד, יראה כמה דאפשר לזכך את מחשבתו בלתי לד' לבדו, לעשות רצונו בעבודתו, לגלות אור יחודו בכל העולמים, וממילא יערה עליו רוח ממרום לזיכוך המעשים והתכונות בתכלית הזיכוך"⁸¹. הפחד הוא אחד מהתכונות השליליות הקיימות אצל גדולי המחשבה. "הפחדנות ומורך הלב היא מדה מגונה, והיא הסיג הנמצא במדת יראת ד'" וכי⁸²; "הפחדנות היא יראה רעה, והיא מאבדת את הון יראת שמים האמתית על ידי תערובתה" וכי⁸³; "הפחדנות ויראת הזעוה המטלת אימים על השכל והמחשבה הבריאה, שהיא היא שרשה של עבודה זרה ויסוד טומאתה" וכי⁸⁴. אולם חמורה היא שבעתיים הפחדנות מפני מחשבת האחדות: "הפחד היותר מזיק הוא הפחד המחשבי שמטיל הדמיון הכוזב על החלק היותר עדין ויותר

79. ערפלי טוהר עמוד טז; אורות הקודש ח"ב עמוד רצז: "דומית הקדושה הכללית", וראה עוד בהערות שם (ועמוד תקצט).

80. אורות הקודש ח"ב עמוד תמג: "אהבת עולם".

81. ערפלי טוהר עמוד ת.

82. מדות הראיה, פחדנות סעיף א; וראה הערות מרן הרב צבי יהודה זצ"ל, שם.

83. מדות הראיה, פחדנות סעיף ב; וראה הערות מרן הרב צבי יהודה זצ"ל, שם.

84. מדות הראיה, פחדנות סעיף ג.

מפואר מן המין האנושי, שהם עומדים לנסי, להיות לאורות מזהירים את דרכי החיים אל הכלל כלו. הצללים הנם הולכים תמיד בעקבות האורות, ולפי מה שיגדל כשרונו של אדם להבין ולהשכיל, כן הוא גדול פחדו המדומה מפעולות המחשבה. יותר מכל העמים המוכנים להשכיל לחשוב מחשבות באופן מכנס ומקשר את כל פזור ונפרד שבנשגב וקדוש לחטיבה אחת כוללת, בעצה ובדעת בדברים העומדים ברומו של עולם, הוא עם ישראל, הגוי האחד שנושא עמו את דגל המחשבה היותר עליונה בעולם, את המחשבה הכוללת כל מה שהחכמה כולה אוגרת בקרבה, המחשבה של אחדות" וכו'⁸⁵. ולכן קובע מרן הרב זצ"ל: "אין להיבהל מקיבוץ הפכים גדולים כפי המפורסם, כי כל הנראה לרבים כדברים חלוקים והפוכים הוא רק מפני קטנות שכלם וצמצום השקפתם, שאינם רואים כי אם חלק קטן מאד של השלימות העליונה, וגם זה החלק בצורה מקולקלת מאד. אבל בעלי הדיעה המחזורת, מחשבתם מתפשטת למקומות שונים ומרחבים גדולים, ותופשים את אוצרות הטוב שבכל מקום, ומאחדים את הכל ביחד ביחודא שלים"⁸⁶. ועוד מוסיף הרב וכותב: "האדם צריך להכיר מנטיותיו הפנימיות את התוכן שהוא צריך להוציא מן הכח אל הפועל, וישמח תמיד בחלקו ויחזיק בו בכל תוקף. ואם מרגיש הוא שיש לו תכונה (מורכבת) [מעורבת] מכמה נטיות הפכיות, אל ישים אל ליבו מה שאצל רוב בני אדם נטייה אחת סותרת לחברתה, לחשוב שגם אצלו הדין כן, כי אז יאבד בידיים חלק גדול מעצמיותו, אלא ידון שכיון שכך הוא טבע נפשו, הינהו מוכשר לאחד בקרבו את הענינים שאצל רוב בני אדם הם מפורדים, והשלמת חוקו תלויה היא דוקא בהשלמתם של כל החלקים וכל הנטיות השונות והמנוגדות. וזה נוהג בין בעבודות מעשיות, בין בהשגת תורה וחכמה, בין ברגשי הנפש ותכונות המידות, כי כלל הכל הוא שראש דבר תהיה הכרתו הפנימית ואחר כך תבוא ההכרה החיצונה, שגם היא צריכה מן הסביבה ומן העולם בכללו"⁸⁷.

יא. עיסוקו של מרן הרב זצ"ל באחדות

כאן שומעים אנו כבר מעין הסבר של הרב על מעשיו, הוא עצמו, והדברים הולכים ומוסברים במקומות נוספים. באגרתו הראשונה לשמואל אלכסנדרוב⁸⁸ מדבר הרב על הצורך לכתוב "ספר". "לא רק ספרות מוסר או מחקר או פילוסופיה או קבלה בעלי צד אחד, כ"א הרמת ערך והרחבת דעת על עליונות המחשבה הישראלית והאנושית משורש שרשה, המטפסת ע"ג כל הרעיונות העולמיים, המניעה בחוזק ידה את כל השיטות והדתות בעקריהן, שרשיהן, סעיפיהן וארחותיהן, וסוקרת בבטחה על תמציתן ומגמת פניהן, ומערכת אותן כולן במערכה סידורית, ממטה למעלה, עד שהיא מוצאת את

85. עקבי הצאן, הפחד ועמוד קיטן.

86. ערפלי טוהר עמוד צה.

87. ערפלי טוהר עמוד עד. וע"ע "המחשבה הישראלית" עמוד יג.

88. אגרות הראיה ח"א אגרת מד ועמוד נ במהדורת מוסד הרב קוק תשכ"ב.

הפרצוף האנושי הכללי, 'ספרא דאדם'⁸⁹ במילואו ויסודו, עד שמאחדת את הנגלה עם הנסתר, את העבר עם ההווה, ואת שניהם עם העתיד. ועם כל המרחב המתפשט והולך היא באה בבטחה אל אוצר החיים הפרטי של ישראל, ששם היא מוצאת כל; כל גרעיני הצמיחה לאושר ולחיים, עד שאינה צריכה להמית מאומה. היא מהפכת את הכל לאור, חשיכא לנהורא ומרירו למתיקא, זאת התורה חתים רב מתיבתא בהיכלא דמשיחא (בהק' הזוהר); "ארוך הרבה צריך שיהיה ספר כזה, עם כל קיצורו וקיצומו, ולא עוד אלא שכמעט אי אפשר לצאת ידי החובה בספר אחד ובדור אחד", "אבל אנכי רק מאמרים כתבתי, רק הערות קלות דלות וקטנות שיועילו רק להעיר לב חכמים אנשי סגולה" וכו'. אולם "ספר" כזה קיים הוא. אין הוא קיים רק בשפע הדברים שבכתב המצויים בכתבי מרן הרב זצ"ל - אשר רק מענוותנותו הרבה מכנה אותם מרן הרב זצ"ל בשם "הערות דלות וקטנות" - אלא גם בעצם אישיותו. אישיותו של הרב היא "ספר" המלמדנו על האחדות. "אנכי אינני פוליטיקני, ולא אוכל להתגדר בעניינים של פירוד הדעות; הנני רואה רק את הצד הטוב שבכל הופעה ואליו אני מתיחס באהבה ויקר" וכו'⁹⁰, כך כותב מרן הרב זצ"ל ללידו'⁹¹ ר' זלמן פינס באופן מאופק. אולם ב"אורות הראיה"⁹² מוצאים אנו ביטוי שלם יותר לאישיותו של מרן הרב זצ"ל: "שמעו אלי עמי, מתוך נשמתו אני מדבר עמכם, מתוך נשמת נשמתו, מתוך קשר החיים שאני קשור בכולכם ואתם כולכם קשורים בי, מתוך אותה ההרגשה שאני חש אותה עמוק יותר מכל הרגשות החיים שלי, שאתם, רק אתם, רק כולכם; כולכם, כל נשמותיכם, כל דורותיכם, רק אתם הנכם תוכן חיי, בכס אני חי; בכס, בחטיבה הכוללת של כולכם יש לחיי אותו התוכן שהוא קרוי חיים; מבלעדכם אין לי כלום, כל התקוות, כל השאיפות, כל הערך של שיווי החיים, הכל אני מוצא בקרבי רק עמכם, ואני זקוק להתקשר עם נשמותיכם כולכם, אני מוכרח לאהבה אתכם אהבה אין קץ; אי אפשר לי להרגיש שום הרגשה אחרת, כל האהבות הקטנות עם הגדולות שבכל תהלוכות חיי, הכל אצורות הן באהבתכם, באהבת כללותכם, הכלל שכל הפרטים שלכם בו הויס וחיים. כל אחד מכם, כל נשמה בודדת שמכלל כולכם הוא ניצוץ גדול וחשוב מאבוקת אור עולמים המאירה לי את אור החיים. אתם נותנים לי תוכן לחיים, לעבודה, לתורה לתפלה, לשירה, לתקוה. דרך הצינור של הויתכם אני חש את הכל, אני אוהב את הכל. על כנפי הרוח של חבתכם אני מתנשא לאהבת האלהים, והיא מתחייבת לי, מתבררת אצלי, משתלבת בלבבי, מתצחצחת ברעיוני. עמכם, עמי, אומתי, אמי, מקור חיי, עמכם אני מעופף למרחבי עולם. עם נצחכם אני חי חיי נצח, עם פארכם אני מלא הוד

89. בבא מציעא פה ע"ב; עבודה זרה ה ע"א; אבות דר"נ פרק לא והערת מרן הרב צבי יהודה זצ"ל.

90. אגרות הראיה אגרת תתקמז וח"ג עמוד רסב, ונדפס גם בספר "חזון הגאולה", בנספחות: אגרות "דגל

ירושלים" סעיף יז ועמוד שלג.

91. ע"פ אגרות הראיה אגרת תתקטו וח"ג עמוד רכז, תתקמג וח"ג עמוד רנו.

92. אורות הראיה, "שמעו אלי עמי" ועמוד סו.

ותפארת, עם ענותכם אני מלא מכאובות, עם הצער שבנשמתכם אני מלא מרורות, עם הדעה והתבונה שבקרבתכם הנני מלא דעה ותבונה. אוצר חיים הוא לי כל קצב כל חק של מעמד רגליכם. ארצכם, ארץ תקותכם, קודש היא לי, שמיה לי מקור החן, מקור פאר העולמים, כרמלה ושרונה מקור התקוה, מקור הברכה, מקור ששון החיים, שיתה ושמירה עוטים לפני הוד ויפעת עד". ועוד כותב הוא "אני מוכרח לדבר על הכל, על גבהי גבוהים, מה שהוא למעלה מערכי, מהשגתי והרגשתי, כי קרוא אני לזה מדחיקה נשמתית פנימית וכו'⁹³. ובאופן ממשי יותר מבטא מרן הרב זצ"ל את הרגשתו בערפלי טוהר⁹⁴: "איני יכול לחלק חילוק מוחלט בין מצוי למצוי כי אם חילוק הדרגי. מתגלה לי ההויה בכל היקפה, מיצור היותר קטן עד ההופעה הרוחנית המליאה גבורה, גדולה ותפארת, מעוטרת בכתר חכמה בינה ודעת, מבלטת בגדולתה את נצח הנצחים, ובגבורתה המאגדת את כל ההפכים, את ההוד ההוייתי, ובתפארתה המלא דעת מייסדת את יסוד הכל, מפרחת את פריחת הכל; כל הנשמות, הרוחות והנפשות, כל התנועות והחפצים, הרצונות וההסכמות, כל השאיפות וההתפעלויות, וממציאתם בכל ערכיהם בקובץ אחד, סידור ממלכתי, ד' מלך"⁹⁵, ועל כן "אני אוהב את הכל; איני יכול שלא לאהוב את כל הבריות, את כל העמים; רוצה אני בכל מעמקי לב בתפארת הכל, בתקנת הכל" וכו'⁹⁶, שכן "מי שאור האמונה מתגלה עליו בטהרתו, הוא אוהב את כל הבריות כולם בלא שום שיוור כלל, וכל מעייני הם בעלייתם ותיקונם" וכו'⁹⁷. "אוהב אני את הבריות, בשום אופן לא אשנה את מדתי בפנימיות, על הכל אני מוצא זכות וצד טובה; על הכל ממש. ואור ה' על כל יופיע, ורחמיו על כל מעשיו"⁹⁸; "פגמי המיוחדים לא יעכבוני מליזכות את הרבים, כי חפץ אני להיטיב, וחפץ אני בטובת הבריות, וחפץ אני בבירור לחפץ באמת להיות טוב, ולבבי מלא אש קודש של ידידות נעימת חיבת ישראל, ושל כל העולם כולו; להעלות את הכל למקור הטוב, ורצון זה רצון קדוש הוא;

93. אורות אהבה, פסקא א' (נדפס ב"שנה בשנה" תשמ"ח, עמוד 157, בעריכת ר' יוחנן פריד).

94. ערפלי טוהר עמוד מז; ובאורות הקודש ו"ב עמוד שצג: "האחדות והשווי" (נדפס: "איננו יכולים" וכו', "מתגלה לנו" וכו', וראה בהערות שם (ועמוד תרו).

95. בניגוד לכך ראה את דבריו של א"ר בשם הרב: "מי שאמר עלי כי נשמתי קרועה, יפה אמר, בודאי היא קרועה. אי אפשר לנו לתאר בשכלנו איש שאין נשמתי קרועה. רק הדומם הוא שלם, אבל האדם הוא בעל שאיפות הפכיות, ומלחמה פנימית תמיד בקרבו, וכל עבודת האדם היא לאחד את הנגודים שבנפשו ע"י רעיון כללי, שבגדלותו ורוממותו הכל נכלל ובא לידי הרמוניה גמורה. כמובן אין זה אלא אידאל שאנו שואפים אליו, אבל להגיע לידי זה אי אפשר לכל יליד אשה, אלא שבהשתדלותנו אנו יכולים להתקרב אליו יותר ויותר" וכו' (המחשבה הישראלית [בעריכת א' קלמנוס] עמוד יג, מהדורת ירושלים תר"פ).

96. ערפלי טוהר עמוד לא.

97. ערפלי טוהר עמוד יט.

98. אורות אהבה, פסקא ד' (נדפס ב"שנה בשנה" תשמ"ח, עמוד 158, בעריכת ר' יוחנן פריד).

צריך אני להודות בקדושתו⁹⁹. ישנן מדרגות שונות, אך לכולן קיימת היא האהבה: "גדולה היא אהבתי לכל היצורים, לכל המציאות. חלילה לי להכניס בלבבי גם זיק קטן של משטמה, של שנאת הבריות. הנני מרגיש במלא קרבי את אהבתי הגדולה לכל הבריות, וביותר מזה לבני אדם, ובמדה יותר עליונה לבני ישראל, ובכמה מעלות בקודש ליראי ה', לשומרי תורה ומצוה, וק"ו לתלמידי חכמים. איני בפחיתות הכבוד על שום אדם; אני רוצה שהכל יתעלו, הכל יתכבדו, יתרוממו ויתפארו. הנני צריך להכיר את תוכיות רצוני, את נקודת חפץ נשמתי, למען אדע לכוון את דרכי אך למעלה למעלה"¹⁰⁰. מרן הרב זצ"ל מכיר בכך שכל המגרעות שבעולם באות מתוך הסתכלות על פרט אחד מכל המציאות, ושעל הצדיקים לתקן זאת: "כל המגרעות, החמריות והרוחניות, שבעולם, הכל בא מפני שכל פרט משיג רק צד אחד מהמציאות הגשמי והרוחני הטוב בעיניו, ויתר הצדדים שהם בלתי מושגים לו הנם בעדו ראויים להיות אבודים מן העולם. והמחשבה הולכת ומרשמת את כח פעולתה על היחידים והקיבוצים, על הדורות והתקופות, שכל מה שהוא חוץ מהחוג העצמי שלו הוא מחריב ומפריע. ומתוך כך הסיבוכים מתגדלים בדעות ואמונות, בשטות החיים ובארחות הצבוריות, והיחיד גם כן סובל הוא מהמון הסיבוכים שבקרב פנימה, שאין רגש אחד פוגש את חברו בחבה הראויה, ומחשבה אחת דוחה את חברתה ברוח בוז ומשטמה; חליפות רוח של ידידות נעשה דבר נמנע, והרגשת יופי כללי להשיב נפש הולכת ומתדלדלת. לכל אלה הפגעים שהעולם כולו ואנחנו ביחוד סובלים מהם קרואים הצדיקים מיחדי היחודים השכליים והרצוניים לתקן, לחבר ולמלאות הטלת שלום בעולם על ידי הטלת שלום בנשמתם פנימה על ידי הופעת דעה שלמה וכללית השולחת תמיד אור וחיים לכל העברים. זאת היא מגמת עובדים נאמנים, שרזי עולם הולכים ומתגלים בהם ועל ידם" וכי¹⁰¹, ועל כן הולך הוא בדרך האחדות הכוללת.

ההמשך אי"ה בגליון הבא

99. אורות אהבה, פסקא ה (שם).

100. אורות אהבה, פסקא ו (שם).

101. אורות הקודש ח"א עמוד קכ: "מגמת היחודים".